

РОЂЕЊА	Општина	<i>Т. Милановић</i>
	Срез	<i>Трковски</i>

НАДЛЕЖНА	О
	С
	В
	Г

Стр. Пов. Бр. *1240*

ЖИВОРАД НАСТАСИЋЕВИЋ

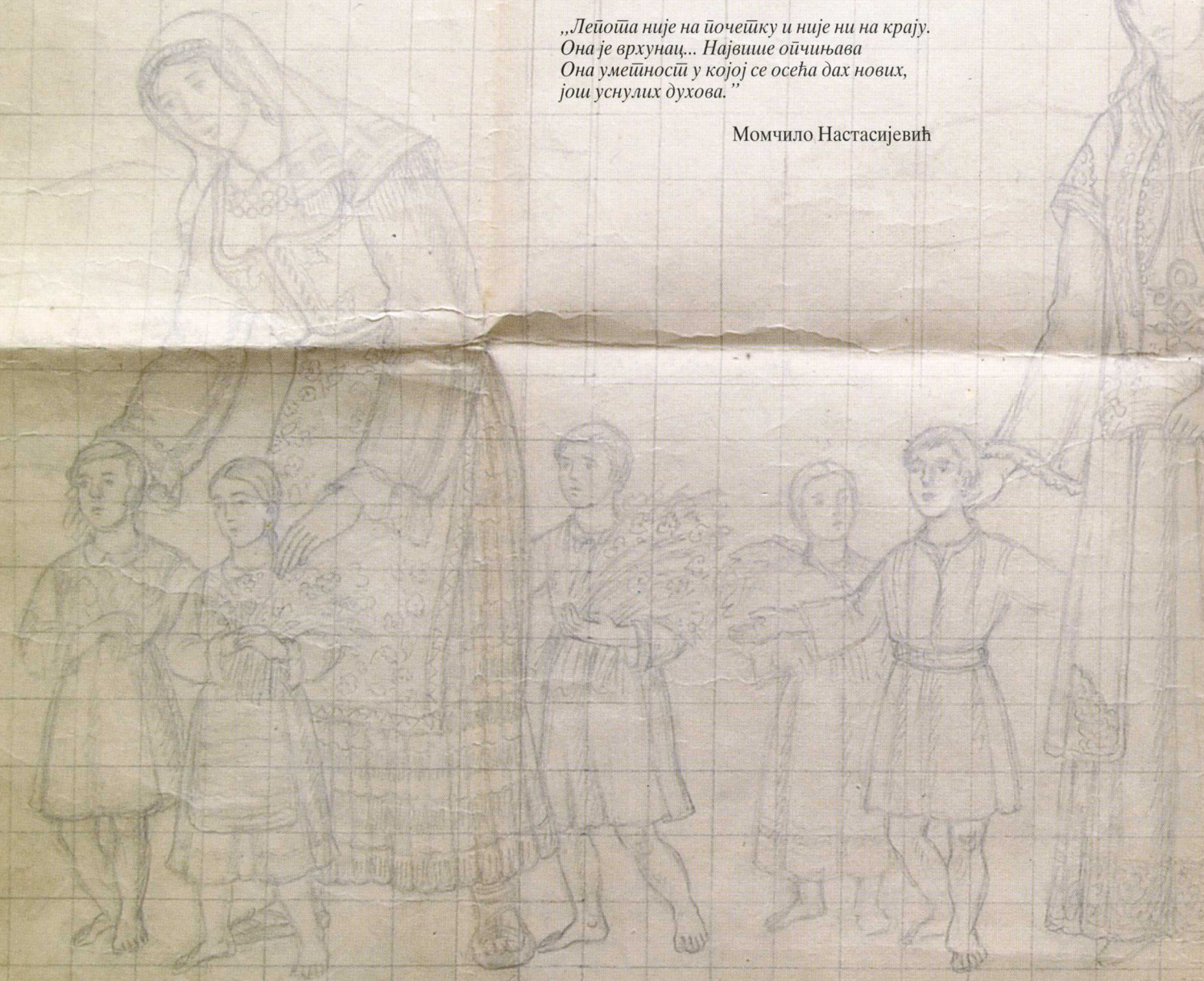
1936. г.

СЛИКАМА КРОЗ ЖИВОТ

„Лейоша није на почетку и није ни на крају.
Она је врхунац... Највише ојчињава
Она умениошћу у којој се осећа дах нових,
још уснуних духова.”

Момчило Настасијевић

МУЗЕЈ РУДНИЧКО-ТАКОВСКОГ КРАЈА

СЛНКАМА КРОЗ ЖИВОТ

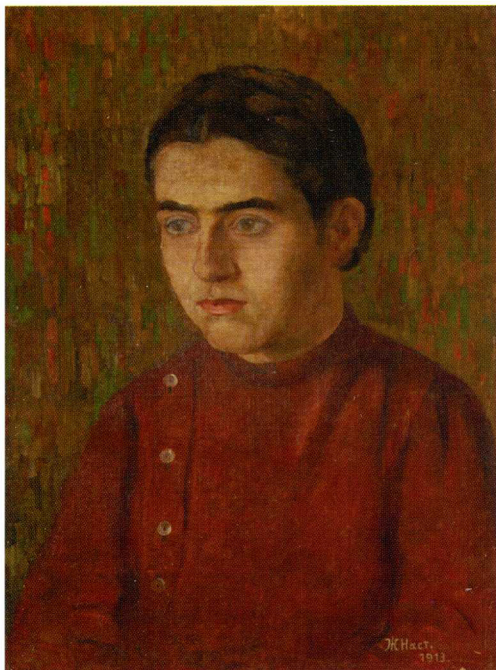
**изложба слика и цртежа Живорада Настасијевића
поводом 115 година од рођења**

22. јануар 2008.
Горњи Милановац

Моја мајка,
уље на платну, 1910.

ЛЕПОТА НИЈЕ НИ НА ПОЧЕТКУ НИ НА КРАЈУ

Сесѝра Славка, уље на платну, 1913.

Порѝреѝ Радмиле Манојловић, цртеж оловком, 1961.

Живорад Настасијевић је оставио богату сликарску заоставштину изграђену неуморним и упорним радом током шест деценија. Тај дуги и плоносан пут био је испуњен сталним тражењем и откривањем непознатог. Догађаји који су потресали националну историју 20. века, чињеница је, одређивали су српску стварност у којој су култура и уметност често биле подређене цензури и тренутним идеолошким интересима, као и самој средини и њеним специфичностима. Потребно је нагласити важност коју је имао управо оно индивидуално у уметнику, онај животни сок који се није могао мирити ни са окружењем, нити се предати или изједначавати са правилима једностране естетике. Живорад Настасијевић се изборио за своје идеале да српска уметност не буде безличан пратилац туђих достигнућа, него да очува и свету понуди особене националне врлине.

Још је као дечак почео да слика. Иако доста млађи, дружио се са генерацијом импресиониста и следио њихов пут који је Надежда Петровић одредила речима: „Да уметност цвета треба да добије надахнуће од природе, слободе и народа”¹, а Настасијевић није од њега одступао до последњег даха. И сам се развијао у истом духу, његов ликовни рукопис је постао непосреднији, наглашенијим потезима разлагао је форму на уситњена бојена поља, а радост живота и стварања нису уништила ни ратна страдања. Прво као обичан војник, па потом као ратни сликар, он је вештином доброг цртача бележио prizore ратних страдања. „...Када смо пребацивали једну половину војника, пођем и ја и када сам стигао до рова, видим у једном малом заклону лежи мртав официр и над њим стоји погнуте главе Флора Сандерс... Тужно је то било када сам у том погинулом ратнику препознао мог командира Јанићија.”² Сучељавањем светло-тамног и колористичким контрастима, урадио је неколико изванредних портрета и тиме 1919. године окончао своју прву стваралачку фазу, фазу импресионизма.

Попут многих се српских уметника 1920. обрео у Паризу. Тада је Париз за њега био место које узбуђује и даје одговоре из ликовне проблематике, космополитски центар уметности коју обезбеђује академско-сликарско образовање и музејску културу. Осећао је да тамо може да нађе решење за свој сликарски свет. Превласт емоција заменили су рационални приступ и крајње контролисан сликарски поступак. Осветљењем је дефинисао форму, истицао волумен, распевани колористички односи су редуковани у скоро монохромне хармоније. После париских, сликао је београдске улице, типичне балканске куће или кафане. Ма шта сликао, Настасијевић је увек откривао своју страст за цртежом, који је радио најчешће оловком, а понекад и пером. Код њега је линија дескриптивна, носи осећање и за пластична решења.

На својој првој изложби 1925, на којој је искључиво био заступљен цртеж, изложио је актове, композиције и пределе. Први пут је изложио и цртеже на којима је Павличанин приметио Настасијевићеву потребу за већим форматима и то за изражавање у фреско техници. Поред чланова породице и пријатеља, сликао је и фигуралне композиције, а по свему што је урадио у предзографском периоду заузима значајно место у српском сликарству треће деценије.

У Настасијевићевом сликарском опусу живи модел је играо битну улогу где је откривао њихов унутарњи свет што је нарочито на ликовима исказивао. Али и догађаји везани за сам модел, па и трагична судбина једног, одражавали су се у његовом колористичком поступку, јер све оно што је на њега неповољно деловало испољавао је тамним бојама.

Друштво уметника „Зограф” настаје 1927. заједничким напорима Живорада Настасијевића и Васе Поморишца, али је основна покретачка снага потекла из стране надарене породице Настасијевић у којој су сродног духовног и стваралачког

¹ Бранко Поповић, „Надежда Петровић”, Уметнички преглед, 1938.

² „Успомене Живорада Настасијевића”, вл. Војни музеј, Београд

ткања стварала четири брата: књижевници Момчило и Славомир, архитекта и композитор Светомир и сликар Живорад. Уневши свој лични печат, тражили су равнотежу између исконског, архитипа и савремености, националне традиције и духа свог времена. Када је објашњавао сопствено виђење, циљеве и задатак националне уметности, Живорад је говорио да национално стваралаштво не може бити подражавање и копирање страних узора, јер ако „уметничко стваралаштво има неког утицаја на генезу човечанства, онда је више него сигурно да уметност мора бити самоникла, и да је она само оно што је заиста аутентичан израз данога миљеа, па према томе, пресађивати тековине страних уметности значи негирати основни постулат уметности – креаторску моћ аутентичног изражаја.”³ Поред неколико портрета са почетка зографског раздобља, Живорад је све више упирао поглед у средњовековно сликарство чији ток није смео да пресуши. Добро је разумео огroman значај православне духовности за очување нације.

Настасијевић се тридесетих година мало бавио тзв. штафелајским сликарством и скоро да није излагао. Посветио се фреско техници и извео више целина у јавним зградама и приватним кућама, а нарочито у црквама. Фреске које је изводио на зидовима и иконостасима буквално нису копије византијских предложака, већ нераскидиви део индивидуалне уметности. Бранко Поповић за уметност најистакнутијег и најдоследнијег оснивача „Зографа”, Живорада Настасијевића, каже да је он „био почео да се бави монументалним сликарством. То је било доба експресионистичког вала и под утицајем домаћих и страних сликара. Али се убрзо, после првих релативних успеха, показало да су пробужене наде биле преране, да Настасијевић не показује довољно моћи, инвентивности рекли бисмо за овај посао. Пред већим задацима обелодани се недостатак пуног смисла за ову врсту сликања.”⁴ Поповићеве речи, на срећу по Настасијевића, биле су демантоване самим остварењима, односно монументалним сликарством које је својом православном мистиком спајало савремен и оностран свет између којих нису стајали критичари који су кратковидо проценивали његову уметност и стремљења. „Зограф” је званично престао са радом 1941. године. Том приликом Живорад је изјавио: „Нама нису потребна никаква летења за експериментима западноевропског ликовног израза. Ми имамо огромне ликовне традиције по нашим манастирима, какве има мало који народ. Наша уметност треба да се ослања на традицију, а инспирације треба да тражи не по светским галеријама и ермитажима, него на нашем родном, свим могућим мотивима пребогатом тлу.”⁵

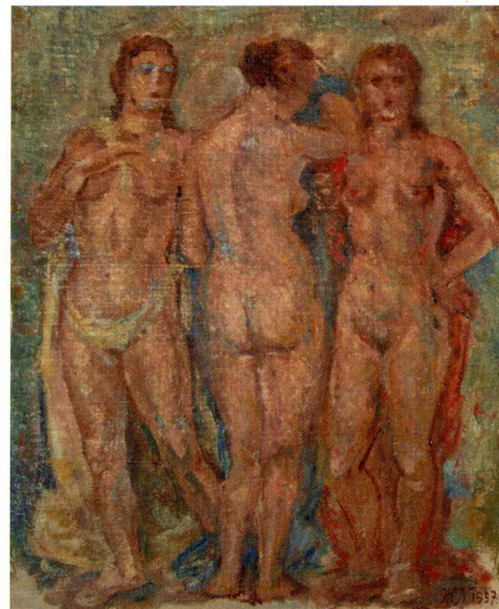
У годинама после Другог светског рата уметник се окреће светлијем колориту и слика пределе из Шумадије и Поморавља. Радио је и друге теме из свог ранијег избора: портрет, мртву природу, фигуру у пејзажу. Бавио се и илустровањем народних песама. Ипак, пејзаж доминира. На Авали је имао башту и атеље. На пејзажима је сликао дрвеће које се губи у сањивом небу и вијугавим путевима. Они имају један, чини се, романтичарски доживљај природе.

Поставља се питање да ли постоји тајна уметничког стварања Живорада Настасијевића? Ова изложба је покушај да бар једним делом проникнемо у ту тајну.

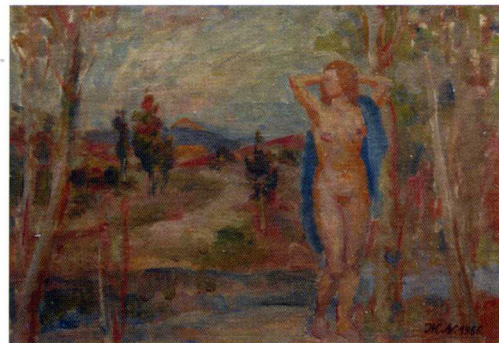
* * *

„Припадајући младој генерацији која је преживела и кубизам и неопримитивизам и неокласицизам, Настасијевић у себи носи синтезу свега тога: од кубизма, строго схватање форме и конструктивност; од примитивизма, брижљиву израду и нежну наивност; од неокласицизма, лепоту линије и укусни аранжман”.

П. Палавичини, *Српски књижевни гласник XIV*

Три фигурије, уље на платну, 1957.

Аки у природи, уље на платну, 1966.

Скица 121, оловка на папиру

³ З. Кулунџић, „Сликар Живорад Настасијевић”, Београд, 1941.

⁴ Б. Поповић, „Осма пролећна изложба у уметничком павилјону II”, СКГ XLVIII/3, Београд, 1936.

⁵ А. Стојаковић, „Живорад Настасијевић и друштво Зограф”, Зограф, 5, Београд, 1974.

Хајдук Вељко се сам њробија кроз Турке, уље на платну, 1954.

Српски рајници, акварел, 1906.

„...Чисте линије, дискретних, мирних тонова, интелектуалан, ни више ни мање него што је требало, солидан у изради, фин-то су одлике које садржи свака слика Живорада Настасијевића.”

Зоран Глушчевић, часопис *Повеља*

„Изложба слика Живорада Настасијевића представља још један пример разноврсности сликарског стварања у Србији у времену између 1910. и 1941., које је јавности много мање познато него касније слике, излагане релативно често на послератним изложбама... Јер су то слике из времена пре Првог светског рата у којима се Настасијевић приказује као изразити импресиониста чије стварање обогаћује импресионизам у Србији...”

Живорад Настасијевић је једна оригинална појава у нашем сликарству. Међутим његова изложба само подстиче нашу радозналост јер се сада са основом може претпостављати каква се непозната садржина крије у целокупном Настасијевићевом делу, са кога је овом изложбом отшкринут само један део завесе. То важи особито за раније године његовог рада које тек чекају да буду боље проучене.”

Павле Васић, *Полиџика*, 26. 04. 1966.

Живорад Настасијевић

(Горњи Милановац, 26. I 1893. – Београд, 06. V 1966.)

Завршио је Уметничко-занатску школу у Београду 1911. као ученик Ристе Вукановића, Марка Мурата и Ђорђа Јовановића. 1913. године започео је студије на Академији у Минхену код професора Гребера и истовремено је похађао часове вечерњег акта у приватној школи Морица Хајмана. По избијању Првог светског рата Настасијевић напушта Минхен и добровољно се пријављује у Други пук у саставу армије војводе Степе Степановића. После прележаног тифуса и опоравка у Грчкој и Африци, постављен је 1917. године за ратног сликара при Врховној команди. Убрзо по ослобођењу, породица Настасијевић се настанила у Београду, а он је отишао у Париз и ту студирао на Academie Grande Chaumiere, у класи професора Касталучија.

Сликао је пределе, париске и београдске мотиве, мртве природе, портрете, фигуралне, ратне, митолошке, религиозне и историјске композиције. Посебно је неговоо уље на платну, цртеж и фреско технику. Између 1928. и 1940. извео је више фреско декорација у јавним здањима и црквама, од којих су неке уништене, а најпознатија је у Успенској цркви у Панчеву (1931.) и добро је очувана. Урадио је сценографије за две опере (*Међулушко блазо* и *Ђурађ Бранковић*), понудио је пројекат за цркву Лазарицу у Крушевцу (1937-39), илустровао неколико књига и народних песама.

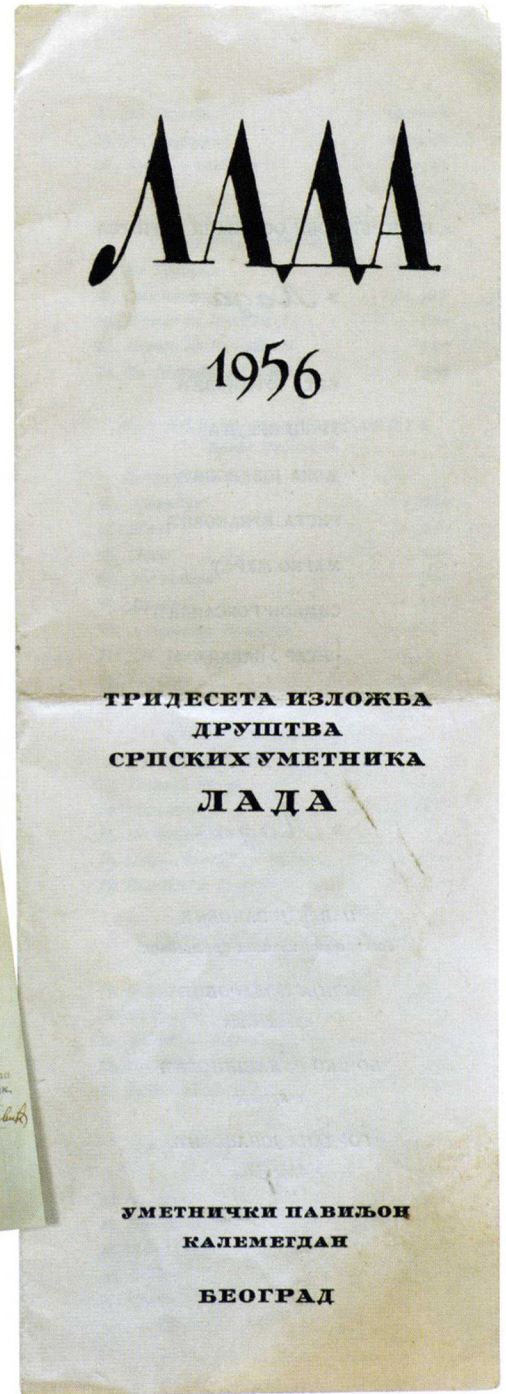
Први пут је самостално излагао 1923. у Београду, где је затим своје стваралаштво представио 1925, 1926, 1927. Непосредно пред његову смрт, у априлу 1966, у Галерији Културног центра у Београду приређена је ретроспективна изложба његових слика поводом 60 година уметничког стварања.

Био је члан више уметничких група: „Ладе” (1920), „Четворице” (1921), „Шесторице” (1924), затим Удружење ратних сликара и вајара (1919) и Удружења ликовних уметника Београда (од 1919), потоњег УЛУС-а. Излагао је са члановима пролећног салона (1921. и 1924.) и учествовао заједно са Бранком Поповићем у осмишљавању групе „Облик” 1926. Исте године се одваја и заједно са Васом Пморишцем оснива Друштво уметника „Зограф”. Заједно са „Зографом” излагао је код нас и у иностранству.

У Музеју рудничко-таковског краја од 1987. године постоји Легат браће Настасијевић.

Основна литература: Зоран М. Јовановић, *Друштво уметника Зограф*, Београд, 1998, Лазар Трифуновић, *Српско сликарство 1900-1950*, Београд, 1973, Миодраг Б. Протић, *Српско сликарство XX века*, Београд, 1970, *Зборник радова Народног музеја, VI*, Чачак, 1975.

Изложбена активност

Самосталне изложбе:

Београд, 1923.
Београд, 1925. (са Љубом Ивановићем)
Београд, 1926.
Београд, 1927.
Београд, 1966. (ретроспектива у Галерији Културног центра)

Излагања у иностранству:

Југословенска изложба, Париз, 1919.
Југословенска изложба, Барселона, 1929.
Југословенска изложба, Лондон, 1930.
Југословенска изложба, Брисел и Амстердам, 1932.

Изложбе „Зографа“

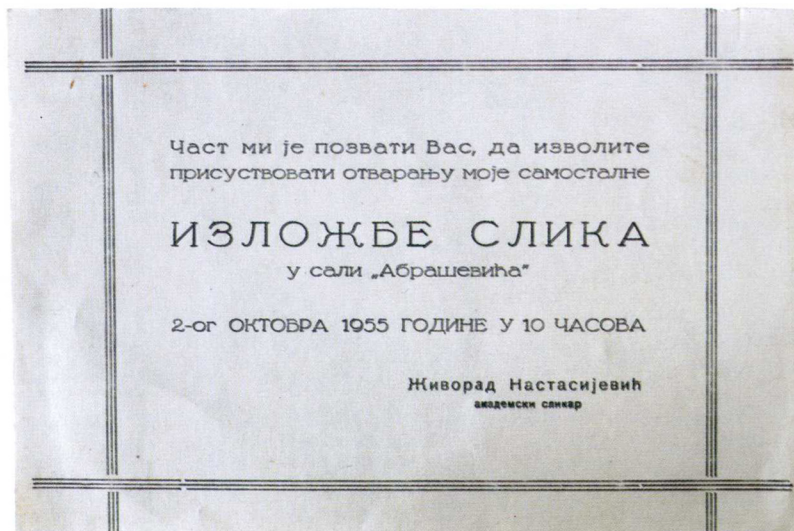
Осијек, 1931.
Нови Сад, 1931.
Београд, 1933.
Ваљево, 1933.

Излагања у земљи:

Изложба ђачке Уметничке-занатске школе, 1908.
Четврта југословенска уметничка изложба, 1912.
Изложба Ратних сликара, 1919.
„Лада”, V-VI, XIII, XIX-XXVIII, XXX, XXXII-XXXVII изложба и изложбе у Крагујевцу, 1938, и у Петровграду, 1939.
Изложба ликовних уметника из Београда, Сомбор, 1921.
Пета југословенска изложба
Пролетњи салон, XII и XIX изложба Загреб, 1921, и 1924, XX, Нови Сад, 1924-25, XXIII, Осијек, 192
Изложба београдских сликара и вајара, 1924.
„Група четворице” Загреб, 1924.
Стална уметничка галерија, 1926.
Јесење изложбе београдских уметника, I-III, VIII-XI.
Пролећне изложбе југословенских уметника I-V, VIII-XXII.
Југославија у слици, 1930.
Изложба слика старог и новог Београда савремених уметника, 1932.
УЛУС VI, VII, X-XVIII, XXI, XXV, XXVII-XXX, XXXIV изложба.
Пејзажи Београда, 1951.
Наши уметници у делима из младих дана, 1957.
Сава Шумановић и српски пејзаж између два рата, Сремска Митровица, 1962. године.
Акт у београдском сликарству, 1918-1941, 1962.
Мртва природа у београдском сликарству, 1918-1941, 1962.
Портрет у београдском сликарству, 1918-1941, 1963.
Пејзаж у београдском сликарству, 1900-1941, 1963.
Париз на сликама наших уметника, 1944.
Ратни сликари, 1912-1918, 1964.
Нови реализам треће деценије, 1964.

Постхумна излагања:

Југословенски цртеж XX века из збирке Музеја савремене уметности, 1926.
„Лада” 38. изложба.
УЛУС XLVI изложба.
Трећа деценија - Конструктивно сликарство, 1967.
Пленеристи и импресионисти, 1967.
Портрети Београђана, 1968.
Цртежи старих уметника, 1830-1930, 1972.

Албанска сјоменица, 1920.

Попис изложених дела

Уља:

1. *Сџара кућа*, 1909.
38 x 26,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н.
Музеј града Београда, У-470
2. *Поријећ мајке*, 1910, 56 x 43 cm
сигн. г.д. Ж. Настасијевић 1910.
Музеј рудничко-таковског краја, У-420
3. *Мојив из Београда*, 1911.
29,5 x 21,5 cm, сигн. л.д. Ж. Н. 1911.
Музеј града Београда, У-196
4. *Шест њојола*, 1911.
34 x 24,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1911.
Музеј града Београда, У-197
5. *Калемегданска кација*, 1911.
34,3 x 30,5 cm, сигн. д.л. Ж. Н. 1911.
Музеј града Београда, У-471
6. *Мојив из града*, 1912.
35 x 39 cm, сигн. л.д. Ж. Н. 1912.
Музеј града Београда, У-198
7. *Ауђојорјећ*, 1913, 36 x 27 cm
сигн. без сигнатуре, МРТК, У-268
8. *Сесџра Славка*, 1913, 50 x 37 cm
сигн. д.л. Ж. Н. 1913, МРТК, У-527
9. *Понић Неф*, 1921, 45 x 32 cm
сигн. д.д. Ж. Н. МРТК, У-411
10. *Поријећ оца*, 1926, 41 x 52 cm
сигн. г.л. Ж. Н. 1926, МРТК, У-283
11. *Мрџва џириода*, 1953, 40 x 30 cm
сигн. без сигнатуре, МРТК, У-530
12. *Хајдук Вељко се сам
џробија кроз Турке*, 1954, 79 x 115 cm,
сигн. д.л. Ж. Н. МРТК, У-663
13. *Моја родна кућа*, 1956.
65 x 50 cm, сигн. д.д. Ж. Н.
МРТК, У-408
14. *Три џрације*, 1957.
45 x 37 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1957.
МРТК, У-410
15. *Поријећ жене у црвеном*, 1958.
39,5 x 32 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1958.
МРТК, У-273
16. *Морава*, 1962.
44 x 55 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1962.
МРТК, У-288

17. *Авалски џуј*, 1963.
24 x 38,5 cm, сигн. д.л. Ж. Н. 1963.
МРТК, У-524
 18. *Акиј у џириоди*, 1966.
31 x 44,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1966.
МРТК, У-419
 19. *Сџојећ акиј*, без године
40,5 x 26 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-523
 20. *Девојка са џавлом машином*,
без године, 32,5 x 23,5 cm
сигн. д.д. Ж. Н. МРТК, У-284
 21. *Сесџра Најџалија*, 1911, 37 x 44,5 cm
сигн. д.л. Ж. Настасијевић 1911.
МРТК, У-285
 22. *Брај Свџомир*, 1926, 65 x 86,5 cm
сигн. д.д. Ж. Настасијевић 1926.
МРТК, У-282
 23. *Брај Момчило*, 1927.
58 x 70 cm, сигн. г.л. Ж. Настасијевић
МРТК, У-281
 24. *Поријећ брајџ Славомира*, 1954.
47 x 38 cm, сигн. д.л. Ж. Н. 1954.
МРТК, У-271
 25. *Поврајџак у Смедерево ослељџених
синова Ђурђа Бранковића*, 1954.
80 x 98 cm, сигн. нема, МРТК, У-666
 26. *Поријећ Анкице Иванчевић*, 1959.
31,5 x 38 cm, сигн. г.д. Ж. Н.
МРТК, У-422
 27. *Поријећ Радмиле Манојловић*,
1959, 44,5 x 53,5 cm
сигн. д.д. Ж. Н. 1959, МРТК, У-414
 28. *Мојив из Шумадије*, 1960.
46 x 61 cm, сигн. д.д. Ж. Наст. 1960.
МРТК, У-529
 29. *Две куйџице*, без године
43 x 33,5 cm, сигн. нема, МРТК, У-274
 30. *Сџојећ акиј*, без године
44,5 x 26 cm, сигн. нема, МРТК, У-417
 31. *Сџојећ акиј II*, без године
39,5 x 22,5 cm, сигн. нема, МРТК, У-523
- Акварели:**
1. *Срџски рајџници*, 1906.
25,5 x 27 cm, сигн. г.д. Ж. Н. 1906.
МРТК, У-277

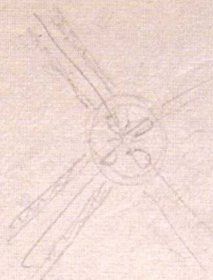
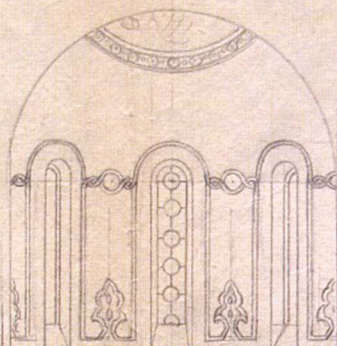
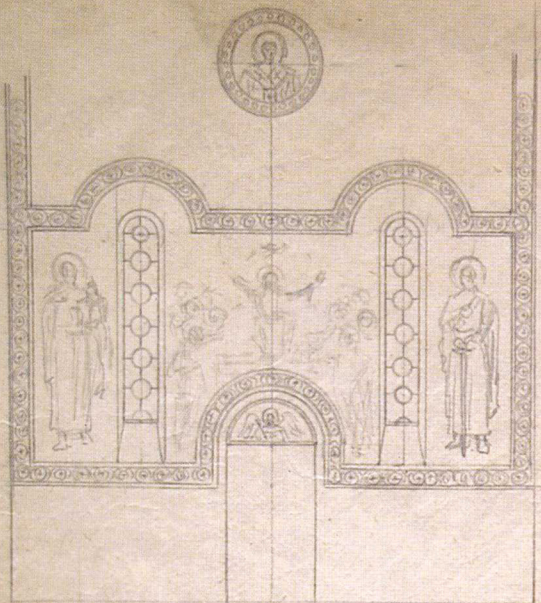
2. *Сценоџрафија за ојеру
„Међулушко блаџо”*, 1927.
25 x 17,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1927.
МРТК, У-520, 521, 522

3. *Св. Аџанасије Александрински*,
без године, 27 x 40 cm
сигн. д.д. Ж. Н. МРТК, У-272

Цртежи:

1. *Скица 17*, 1920.
26,5 x 22 cm, сигн. г.л. Ж. Н. 1920, Париз
МРТК, У-552
 2. *Поријећ Сесџре Даринке*, 1927.
38 x 29 cm, сигн. г.д. Ж. Н. 1927.
МРТК, У-525
 3. *Скица 14*, 1935.
23 x 16 cm, сигн. д.л. Ж. Н. 1935.
МРТК, У-549
 4. *Скица 116*, 1958.
50 x 35,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1958.
МРТК, У-651
 5. *Скица 119*, 1960.
35,5 x 25 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-654
 6. *Поријећ Радмиле Манојловић*, 1961.
50 x 33,5 cm,
сигн. д.д. Ж. Настасијевић 1961.
МРТК, У-526
 7. *Скица 3*, без године
96 x 45 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-538
 8. *Скица 69*, без године
23 x 16 cm, сигн. г.д. Ж. Н.
МРТК, У-604
 9. *Скица 71*, без године
33,5 x 24 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-606
 10. *Скица 84*, без године
17 x 12,5 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-619
 11. *Скица 85*, без године
17 x 12,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н.
МРТК, У-620
 12. *Скица 87*, без године
44,5 x 35 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-622
 13. *Скица 88*, без године
32,5 x 47 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-623
 14. *Скица 92*, без године
35,5 x 25 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-627
 15. *Скица*, без године
46,5 x 50,5 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-650
 16. *Скица 121*, без године
36,5 x 25,5 cm, сигн. без сигнатуре
МРТК, У-656
 17. *Скица 122*, без године
18 x 24 cm, сигн. д.д. Ж. Н.
МРТК, У-657
 18. *Скица 124*, без године
32,5 x 23,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н.
МРТК, У-659
 19. *Скица 94*, 1929.
18 x 25,5 cm, сигн. д.д. Ж. Н. 1929.
МРТК, У-629
 20. *Скица 43*, 1962.
22 x 15 cm, сигн. на полеђини:
Живорад Наст. Врњачка Бања, 1962.
МРТК, У-578
 21. *Скица 68*, 1962.
23 x 32,5 cm, сигн. на полеђини:
Живорад Наст. Врњачка Бања, 1962.
МРТК, У-603
 22. *Скица 113*, без године
34 x 61 cm, сигн. д.д. Ж. Настасијевић
МРТК, У-648
 23. *Скица 102*, без године
34 x 25 cm, сигн. на полеђини:
Живорад Наст. МРТК, У-637
 24. *Скица 75*, без године
25,5 x 22,5 cm, сигн. д. Живорад. Наста.
МРТК, У-610
 25. *Скица 50*, без године
28 x 18,5 cm, сигн. нема
МРТК, У-585
- Фреска:**
1. *Боџородица са Хрисџом*,
без године, 81 x 66 cm
сигн. г.л. Ж. Н. МРТК, У-664
- Захваљујемо се Музеју
града Београда
на пет позајмлџених слика
које су обогатиле ову поставку.

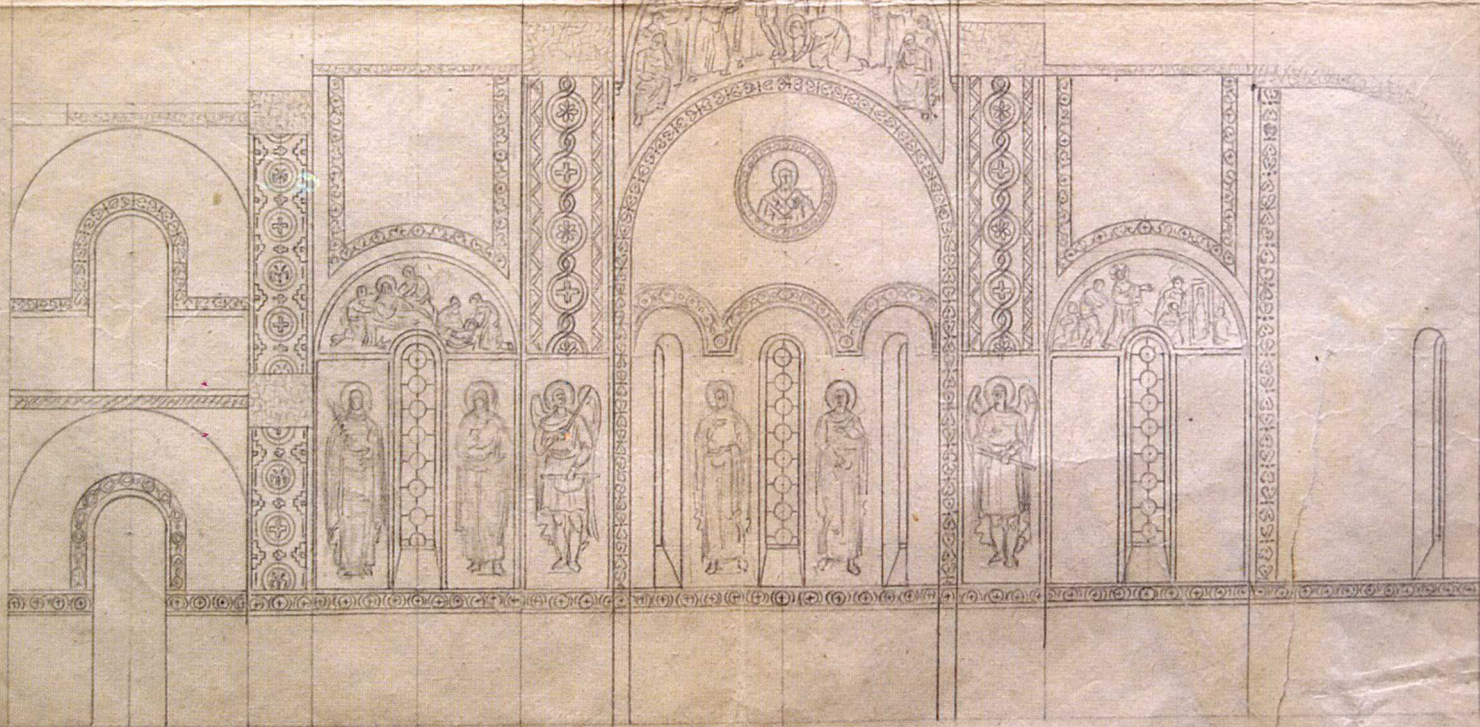
орнаментика за
улаз у Т. и Т. Сарајево
у митовају

На насловној страни:
Моја родна кућа, уље на платну, 1956.

На 2. стр. корице и 1. стр. каталога:
Скица 3, оловка на папиру

На 3. стр. корице:
Скица 115, оловка на папиру

МУЗЕЈ РУДНИЧКО-ТАКОВСКОГ КРАЈА

Издавач: Музеј рудничко-таковског краја

За издавача: Никола Гајић

Аутор изложбе и каталога: Тања Гачић, кустос

Лектура: Владимир Милисављевић

Фотографије: Саша Савовић

Опрема каталога: Вељко Тројанчевић

Штампа: Codex print, Горњи Милановац

Тираж: 200 примерака

Род или струка	Инженерски
Чин	без. капетан I кл.
Презиме	Настасијевић
Очево име	Милоша
Име	Анвора
Својеручни потпис	Анвора Настасијевић